

Голові разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 70.895.070 Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда Юзькова
д.держ.упр., професору
Щепанському Едуарду Валерійовичу

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук з державного управління, доцента Трещова Мирослава Миколайовича на дисертаційну роботу Ваврищука Миколи Васильовича на тему: «Механізми публічного регулювання у сфері управління відходами на місцевому рівні», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування галузі

Актуальність теми дисертації, зв'язок з науковими програмами, темами. В умовах децентралізації, активізації євроінтеграційних процесів і посилення глобальних екологічних викликів саме якість публічного регулювання на місцевому рівні визначає результативність реалізації державних стратегій та міжнародних екологічних зобов'язань України. Автор дисертаційної роботи переконливо доводить, що проблематика управління відходами зумовлена комплексом системних чинників: зношеною інфраструктурою, недостатністю інвестицій у переробні потужності, обмеженою інституційною спроможністю громад, фрагментарністю нормативно-правової бази та низьким рівнем екологічної культури населення. У післявоєнний період ці проблеми посилюються через зростання обсягів воєнних і будівельних відходів, руйнування полігонів, порушення логістичних мереж та підвищений тиск на ресурси громад в умовах нестабільності.

Тематика дисертації безпосередньо узгоджується з сучасними європейськими екологічними підходами, зокрема ієрархією управління відходами, принципами розширеної відповідальності виробника, концепціями «забруднювач платить» та нульових відходів, а також засадами циркулярної економіки. Виконання Директив ЄС вимагає переходу до нової моделі екологічного врядування, яка передбачає формування дієвих механізмів публічного регулювання на рівні територіальних громад. Власне на вирішення цього завдання й спрямована дисертаційна робота.

Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідних робіт Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, зокрема «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку

України як європейської держави» (державний реєстраційний № 0117U000103), «Шляхи удосконалення механізмів публічного управління та адміністрування в сфері національної безпеки в умовах євроінтеграції (державний реєстраційний № 0120U104417) та «Управлінсько-правові засади розбудови Української держави в умовах трансформації геополітичних векторів» (державний реєстраційний № 0123U105202), що підтверджує науково-практичну значимість дослідження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі. Теоретичні положення, висновки та рекомендації представлені у дисертаційній роботі Ваврищука М.В. відзначаються належною аргументованістю, внутрішньою логічністю та методологічною обґрунтованістю. Здійснене дослідження засвідчує високий рівень обізнаності здобувача з актуальними науковими напрацюваннями у галузі публічного управління та адміністрування, екологічної політики та менеджменту природних ресурсів, а також із широким спектром праць зарубіжних авторів, присвячених проблематиці циркулярної економіки, екологічного врядування, концепції нульових відходів та інноваційним підходам у сфері поводження з відходами.

Автор обґрунтовано застосував комплекс сучасних наукових методів, серед яких методи теоретичного узагальнення, компаративний та структурно-функціональний аналіз, статистичне дослідження світових і національних тенденцій, моделювання, експертне опитування, сценарний прогноз, а також контент-аналіз нормативно-правових актів та аналітичних матеріалів. Використання такого методологічного інструментарію забезпечило системність, інтегрованість та багатовимірність дослідження, що дало змогу автору представити нові підходи до публічного регулювання у сфері управління відходами та зробити вагомий внесок у розвиток теоретичних і прикладних засад місцевої екологічної політики.

Достовірність і обґрунтованість здобутих результатів забезпечені використанням широкої та різнопланової бази опрацьованих джерел. Дисертант спирався на аналітичні документи Єврокомісії та міжнародних організацій, статистичні дані Державної служби статистики України, офіційні матеріали центральних органів виконавчої влади, основні директиви ЄС у сфері управління відходами, а також на роботи провідних науковців України та інших країн. Такий комплекс джерел забезпечив високу валідність проведеного дослідження та підтвердив значущість сформульованих висновків і рекомендацій для наукової та практичної діяльності.

Структура та логіка викладення матеріалу повністю відповідають поставленій меті дослідження. Глибоке опрацювання теоретичних засад публічного регулювання поводження з відходами, систематизація зарубіжного досвіду, аналіз сучасного стану реалізації політики в Україні та розроблення авторських моделей і методичних підходів забезпечили всебічне та ґрунтовне розкриття теми, що дозволило дисертантові сформулювати конструктивні пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правового, інституційного й організаційно-економічного механізмів публічного регулювання у сфері управління відходами на рівні територіальних громад.

Підсумкові результати роботи дають підстави стверджувати, що здобувач здійснив суттєвий науковий внесок у розвиток сучасної системи публічного управління у сфері екологічної безпеки. Практичні рекомендації, сформульовані у дисертації, можуть бути використані в нормотворчій діяльності, практиці органів місцевого самоврядування та регіональних підрозділів центральних органів влади, а також у процесі розроблення стратегій сталого розвитку територіальних громад.

Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів. Наукова новизна отриманих результатів полягає у розробленні теоретичних положень, методичних підходів і узагальнень, що суттєво поглиблюють наукові основи публічного управління у сфері екологічної політики, зокрема щодо удосконалення механізмів регулювання управління відходами на рівні територіальних громад. Запропоновані дисертантом концептуальні підходи до формування інституційного, нормативно-правового та організаційно-економічного механізмів публічного регулювання сприяють розвитку наукових засад циркулярної економіки, упровадженню принципів нульових відходів та модернізації інструментів екологічного врядування в умовах повоєнного відновлення держави.

Особливої цінності набувають обґрунтовані в роботі методичні положення щодо оцінювання прогресу територіальних громад у впровадженні концепції нульових відходів та розроблені моделі трансформації індустріальних парків у екоіндустріальні парки zero waste. Зазначені результати розширюють теоретико-методологічний інструментарій управління ресурсними потоками та формують підґрунтя для створення екологічно орієнтованих стратегій сталого розвитку територій. Крім того, дослідження збагачує сучасне розуміння інституційної спроможності територіальних громад та ролі цифрових платформ у підтримці процесів управління відходами.

Практична значущість дисертаційної роботи підтверджується впровадженням її результатів у діяльність органів державної влади й місцевого самоврядування. Запропоновані автором підходи були використані Комітетом Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування (довідка від 24.09.2025 № 04-15/18-2025/220884), Хмельницькою обласною військовою адміністрацією (довідка від 23.09.2025 № 101/05-10-8436/2025), Хмельницькою міською радою (довідка від 18.09.2025 № 2848-25), а також запроваджені у навчальному процесі Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова (акт від 25.06.2025).

Фактичне використання напрацювань дисертанта у практичній діяльності державних та муніципальних інституцій, а також у сфері освіти засвідчує їх ефективність, актуальність і здатність підвищувати якість публічного управління у сфері екологічної безпеки. Отримані результати сприяють формуванню сучасної системи моніторингу, планування та регулювання процесів управління відходами на рівні громад, що має важливе значення для сталого розвитку територій.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що автором обґрунтовано представлено системний підхід до організації управління відходами на місцевому рівні. Основні наукові результати теоретичного характеру охоплюють:

- комплексний методичний інструментарій для оцінювання поступу територіальних громад у впровадженні концепції нульових відходів, який поєднує кількісні та якісні показники, враховує місцеву специфіку та дає змогу здійснювати порівняльний аналіз динаміки переходу до моделі циркулярної економіки;
- інструментарій стратегічного планування у сфері поводження з відходами, розроблений на основі трирівневої моделі стратегій громад із використанням системи KPI, цифрових засобів моніторингу та з урахуванням їх інституційної спроможності;
- інституційний механізм перетворення індустріальних парків на екоіндустріальні парки zero waste шляхом уточнення взаємодії між суб'єктами управління на національному, регіональному та місцевому рівнях;
- організаційно-економічний механізм місцевої екологічної політики, що включає оновлення нормативно-правового регулювання та впровадження спеціального режиму поводження з воєнними і будівельними відходами;

- уточнення ключових понять у сфері публічного управління відходами, зокрема визначень механізмів публічного регулювання, нормативно-правового й інституційного забезпечення;

- підходи до формування інституційного середовища через створення електронної платформи промислового симбіозу як складового елемента національної системи управління відходами.

За темою дисертаційної роботи опубліковано 10 наукових праць, із них 5 наукових статей у фахових виданнях України в галузі державного управління та 5 публікації у матеріалах наукових конференцій. В опублікованих працях здобувача представлена сутність отриманих результатів виконаного дослідження та їх наукова новизна. Результати дослідження доповідались і отримали позитивну оцінку на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. З огляду на вищезазначене, апробацію результатів дисертаційної роботи слід вважати достатньою.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна робота має усталену наукову структуру, що включає анотацію, перелік умовних позначень і скорочень, вступ, три змістовні розділи основної частини, узагальнені висновки, список використаних джерел та додатки. Стиль викладу відповідає вимогам академічної наукової комунікації, характеризується концептуальною чіткістю, внутрішньою логічністю та послідовністю аргументації. Дисертація та пов'язані з нею наукові публікації повністю дотримуються норм академічної доброчесності: запозичені положення, аналітичні матеріали й тексти інших авторів ретельно атрибутовані та супроводжені коректними бібліографічними посиланнями, що забезпечує прозорість і надійність представлених результатів.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи. Позитивно оцінюючи отримані результати виконаного дослідження, підкреслюючи їх наукову та практичну цінність, слід вказати на кілька дискусійних аспектів щодо певних аспектів дисертаційної роботи Ваврищука М.В.:

1. У дисертації автор обґрунтовує необхідність створення електронної платформи обміну відходами та вторинними ресурсами (цифрового маркетплейсу промислового симбіозу) як сучасного інструменту підвищення прозорості та ефективності управління відходами. Водночас, доцільно було б більш детально розкрити механізм інтеграції такої платформи з існуючими державними та муніципальними інформаційними системами, а також визначити нормативні, технічні та організаційні передумови її впровадження.

2. Автор приділяє увагу питанням удосконалення механізмів публічного регулювання у сфері управління відходами, проте особливості організації цієї діяльності в сільських територіях розкрито недостатньо. Доцільно було б ширше висвітлити специфіку сільської місцевості, зокрема низьку щільність населення, слабку інфраструктурну забезпеченість, обмеженість фінансових ресурсів громад, наявність змішаних потоків побутових і агровиробничих відходів, а також проблеми несанкціонованих сміттєзвалищ. Більш детальний аналіз зазначених чинників дав би змогу уточнити управлінські підходи та адаптувати запропоновані механізми до потреб сільських територіальних громад.

3. У роботі окремо обґрунтовується необхідність запровадження спеціального правового режиму для воєнних та будівельних відходів, а також розглядаються екоіндустріальні парки як елемент циркулярної економіки. Водночас дані напрями подані як самостійні та не пов'язані між собою управлінські інструменти. Доцільно було б показати їх взаємозв'язок, оскільки екоіндустріальні парки можуть виступати ключовими майданчиками для безпечної переробки, утилізації та повторного використання специфічних потоків воєнних і будівельних відходів. Інтеграція спеціального правового режиму з інфраструктурними можливостями екоіндустріальних парків підсилює логіку дисертаційних рекомендацій та сприяє формуванню єдиної комплексної моделі управління відходами.

4. Робота справила б ще більш переконливе враження, якби автор доповнив виклад матеріалу практичною ілюстрацією запропонованого в п. 2.3 методичного інструментарію оцінювання рівня прогресу територіальних громад у впровадженні концепції нульових відходів. Зокрема, доцільним було б подати приклади його застосування на основі реальних даних або пілотних громад, що дозволило б наочно продемонструвати дієвість методики, підтвердити її практичну придатність і підсилити аргументацію на користь запропонованих управлінських рішень.

Разом з тим, висловлені зауваження та рекомендації носять переважно дискусійний характер і не знижують загалом високого теоретико-методологічного рівня представленої дисертаційної роботи.

Загальний висновок та оцінка дисертації. Дисертаційна робота Ваврищука Миколи Васильовича на тему: «Механізми публічного регулювання у сфері управління відходами на місцевому рівні» є самостійним і завершеним науковим дослідженням, присвяченим важливій і сучасній проблематиці. У ній представлено положення, що мають наукову новизну, а також визначено теоретичну й практичну цінність отриманих результатів.

Зміст і спрямованість дослідження повністю відповідають вимогам та профілю спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Дисертаційна робота Ваврищука Миколи Васильовича на тему: «Механізми публічного регулювання у сфері управління відходами на місцевому рівні» відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами) та вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31 травня 2019 року № 759), а її автор – Ваврищук Микола Васильович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

професор кафедри менеджменту,
публічного управління та
адміністрування Дніпровського
державного аграрно-економічного
університету, доктор наук з державного
управління, доцент

Мирослав ТРЕЦОВ

Підпис професора кафедри
менеджменту, публічного управління
та адміністрування, доцента
Трещова М.М. засвідчую
начальник відділу кадрів
Дніпровського державного аграрно-
економічного університету

Юлія КАРАМУШКА